

109-112.

451395

SIONULU ROMANESCU

foia besericésca, literaria si scolastica.

1318 2

Vien'a,

1. Ianuariu
1866.

Sionulu rom. ese de dóne ori pre luna, in 1. si 15. a
lunei, cuprindendu o cõla si diumetate. Pretiulu pre
unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a.
Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu
postalu.

Nu
1

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu
gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10),
si la p. t. domnii corespundinti. Tóte epistolele sunt
de a se tramite la redactiune francate. Corespundin-
tiile nepublicate se voru arde. Scrisori anonime nu
se primescu.

Anulu

II.

CUPRINSULU: Articululu de lege XX. din 1848, adusu de diët'a Ungariei in caus'a religiunei. — Venirea Mantuitorului. — Despre eulogie seau anafora. — „Foenum habet in cornu“. — Corespundintie: Tergulu Muresiului (binefaceri numerose.) Ghier'a (munificentia archiereésca.) Iesvinu (santire de beserica, preotu de modelu.) Desiu (publiculu façia cu „Fabiola“, „Catechismulu de Deharbe“ si „Sionulu r.“, locu donatu pentru scõla gr. or., doru de sínóde.) — Amvonulu: Iubirea lui Domnedieu càtra noi aretata in intrupare (predica). — Ochire prin lumea politica. — Varietati.

Articululu de lege XX. din 1848, adusu de diët'a Ungariei in caus'a religiunei.

Intre articlii legiloru statorite in diët'a remnului Ungariei, tienuta in Pest'a in 1848, cetimu si urmatoriuulu:

Articlu de lege XX. in obieptulu religiunei.

§. 1. Religiunea unitaria se dechiara de recepta legalminte.

§. 2. In privinti'a confesiuniloru legalminte re-
cepute in acést'a patria, fora destingere se staveresce
egalitate si reciprocitate perfecta.

§. 3. Lipsele besericesci si scolastice ale totu-
roru confesiuniloru re-
cepute se voru acoperi cu spe-
sele statului. Ministeriulu insarcinatu cu aplicarea
detaiata a acestui principiu, ascultandu confesiunile
concerninte, la cea mai deaprópe legelatiune va pro-
pune unu proieptu de lege detaiatu.

§. 4. Frecventarea in scõlele confesiuniloru re-
cepute, fora destingere de confesiune se concede in-
promutatu fiascecarui'a.

§. 5. Ministeriulu va dispune, cá militarii con-
fesiuniloru re-
cepute se fia provediuti cu preoti de
propri'a loru lege.

§. 6. Ordinatiunea articlului de lege III. din
1844 se estinde si la cei de religiunea gréca-neunita
(acumu gréca-orientala).

§. 7. Déca o parte mare din locuitorii carei-va
comune de ritulu grecescu in viitoriu si-va schimbá
religiunea, in acestu casu beseric'a comunei vine a-se
lasá in posesiunea locuitoriloru remasi in religiunea
de mainainte. In câtu dara in tempii cei mai noi aru
fi asemenea intemplari sub pertractarea administra-
tiunei publice, acelea trebuie finite dupa principiile
de mai susu; inse in poterea principiiloru acestei
legi starea presinte in tipu reactivariu a-o turburá
nu-i iertatu, si pentru aceea besericile, in privinti'a
caror'a pana in 1. Ianuariu anulu curinte seau nu s'a
facutu intrebare, seau s'a facutu dispusetiune juris-
dictionala, acelea nu se mai potu luá sub intrebare.

§. 8. Dreptulu de a dispune trebile sale besericesci
si scolastice prelanga supraveghiarea statului prin ace-
stea asecurandu-se Greciloru neuniti, din acestu scopu
ministeriulu ungurescu respunsabilu in celu mai scurtu

tempu, la tóta intemplarea inainte de tienerea celei
mai deaprópe diete, va convocá sinodu besericescu
de toti confesiunarii alegundu, ai carui membrii, si
pana-ce organizarea acelu'i se va face prin lege, cu
ast'a cale fora privire la poporatiunea de limbi diverse
in aceea proportiune trebuie se se aléga, cá din clas'a
besericésca se se traméta 25 de deputati, din cea ci-
vila 75, intre cari 25 se fia din confiniile militari.

Acestu articlu de lege pana in tempulu presinte nu
s'a realizatu inca in tóte punctele sale. Acumu, dupa-
cumu credu io, neincungiuratu va trebui se se iee si
acestu articlu la revisiune in diët'a adunata asta-di in
Pest'a, cu atátu mai vertosu, pentru-cá acestu articlu
are mai multe scaderi, cari nu se potu trece cu vederea
fora de a pecatuí incontr'a drepturiloru besericeei.
Avendu io inaintea ochiloru mintei mele necesitatea re-
visiunei articlului desu amintitu, cugetu cumca voi
face unu lucru de lipsa si bunu façia cu interesele be-
sericesci cele curate, déca in acestu organu besericescu
voi face puçine observari despre unii paragrafi ai ace-
lui articlu, si anume despre §§. 3. 7. si 8., si apoi dupa
acelea voi mai adauge si dorintiele, cari le-avemu façia
cu revisiunea dísului articlu facunda in diët'a pestana.

Paragr. 3. alu art. XX. din legile din 1848, pre-
cumu mi-se pare din principiulu lui, are de scopu a
trage sub poterea statului administratiunea averiloru
besericesci si a instituteloru scolastice ale confesiuniloru
recepte din remnulu Ungariei, si deodata a luá de la
juedictiunea besericésca a confesiuniloru re-
cepte si directiunea scõleloru proprie confesiunali cumu si a scõ-
leloru elementari. Decum'va articlulu memoratu cu
acestu paragrafu alu seu ar tientá la astfeliu de lucru:
atunci merita cu totu dreptulu reprobare; pentru cá elu
atunci amenintia perichu autonomiei besericeei in privin-
ti'a administratiunei averiloru besericesci si a fundati-
uniloru scolastice puse sub administrarea besericésca,
vátema dreptulu besericelor ce-lu au in privinti'a dis-
punerei si influintiei asupr'a scõleloru elementarie popo-
rali, contine in sine sementi'a multoru certe daunóse,
si punerea lui in pracsu va produce reactiune in statulu
besericescu, pre care statulu civilu nu e iertatu a-lu
conturbá in drepturile lui, cari drepturi le are basate
pre canónele cele legali besericesci si intarite prin diplo-
mele regiloru Ungariei cumu si prin mai multe legi ale
tierei, ma si prin usulu legitimu de mai multi seclii.

In paragr. 7 deciediudu art. XX. despre posiesiunea besericeloru in casu de trecere de la relegea gr. or. la alta religiunea, si neingrigindu-se despre aceea, cá nu cum'va cu ocasiunea treceriloru de la religiunea gr. or. la alt'a se se faca dauna partiloru, a deschisu cale la multe rele. Spre a impiedecá relele nascunde din acestu paragrafu inaltulu ministeriu de cultu in 21 Noem. 1856 sub nru. 7994 acestu paragrafu l'a esplicatu in acelu intielesu, cumca déca in casu de trecere de la relegea gr. or. locuitorii remasi in legea priora sunt in stare de a formá comuna besericésca, atunci beseric'a se remana in posiesiunea loru; eara inaltulu consiliu reg. ung. de la Bud'a in represintatiunea sa data cancelariei de curte ung. din Vien'a in 19. Iul. 1864 nru. 95097 dechiara, cá déca partea cea remasa in relegea de mainainte nu va poté formá comuna besericésca, atunci aceea se desdau-
nedie pre partea ce a trecut la alta relege. Aceste esplicari, desi sunt mai favoritorie dreptatei decátu paragrafulu 7 alu articlului de lege XX. din 1848, totusi nu s'au observatu cumu aru fi trebuitu se se observe die pentru pacea besericésca si pentru interesulu dreptatei, si din acést'a cauza s'au nascutu mai multe certe si intemplari scandalóse si turburatórie.

In paragr. 8 alu articlului din vorba legelatiunea politica se mesteca in dreptulu sinodului besericescu alu besericei gr. or., care dupa constitutiunea sa are dreptu de a detiermurí membrii sinodului besericescu si a-lu organisá dupacumu cere constitutiunea besericesca. —

Decandu s'au adusu legile din 1848, s'au facutu fórte mari si multe stramutari in lume: scientiele si artele au inaintatu si s'au perfectiunatu; ideele barbatiloru conducutori adeverati crestini despre drepturile besericeloru si despre poterea statului civilu fácia cu statulu besericescu adi sunt mai lamurite decátu in 1848; lumea cea cultu adeveratu crestina de la a. 1848 pana in tempulu presinte a facutu pasi gloriosi in stadiulu celu frumosu alu perfectiunei, si acumu sub flamur'a cea santa a fericirei cei adeverate, sub crucea lui I. Chr. Salvatoriului genului omenescu, cu pasi gigantici pasiesce inainte. Astfelu si art. XX. mai susu memoratu inca trebuie se se stramute in mai bine, trebuie se se indrepte, se se perfectiunedie si asia se se formule die, cátu elu in tóte punctele sale se spiredie dreptate si intiepleptiune crestina, in tóte punctele sale se aiba respectu cuviintiosu cátra drepturile si legile besericesci, dupacumu dictédia mintea cea sanetósa crestina, dupacumu cere santieni'a si demnitatea statului besericescu, si dupacumu cu multa rigóre pretinde chiaru si binele statului civilu, carele numai in armonia buna, legala si pacifica cu beseric'a lui I. Chr., pretiundu drepturile cele legali, sante si santiunate ale besericeloru, póte se-si ajunga tient'a fericirei sale; cu unu cuventu astfelu de viétia se se dee articlului XX. din 1848, care se fia in stare a aduce frupte sálutari atátu besericeloru din Ungari'a si partile ei incorporate, cátu si statului civilu. — O astfelu de perfectiunare si deregere a laudatului articlu in giurstarile de fácia cu totu dreptulu o-acceptámu de la parintii patriei, adunati in diéta si sperámu fórte, cumca acesti parinti convingundu-se despre defectuositatea acelu articlu, se voru silí cu tóte poterile a face destulu acceptarei si dorintieloru nóstre celoru drepte ce le-avemu in respectulu revisiunei lui, si credemu, cá laudatii parinti ai patriei in acést'a afacere voru avé inaintea ochiloru cuventele faimosului barbatu Franciscu Deák, care recunoscundu santieni'a si demnitatea statului besericescu díse: „Staturile atunci au comisú cea

mai mare gresiéla, candu mai antáiu s'au mestecatu in caus'a religiunei; statulu totdeun'a trebuie se bage de sém'a la aceea, cá se nu fia relegiuni contrarie cu scopulu societatiei cetatianesci; care statu s'a estinsu in acést'a mai afundu, totdeun'a si-a luatú plat'a sa. Intr'aceea gresiél'a acést'a o-au facutu tóte staturile Europei; suntemu acumu in necasu; nu ne-remane alt'a de facutu, decátu cá pre acést'a cale se amblámu cu atentiune, cá se nu comitemu vreo gresiéla nóua. (Az álla-mok akkor követték a legnagyobb hibát, midőn legelőször a vallás ügyébe avatkoztak; az államnak mindig kell arra felügyelni, hogy a polgári társaság céljával ellenkező vallások ne legyenek; a mely állam ebbe mélyebben bele ereszkedett, mindig megadta az árát. E hibát azonban Europa minden államai elkövették; a bajban már benne vagyunk; nincs más hátra, mint ezen az úton vigyázva járnunk, hogy újabb hibát elnekövessünk). Deci in reformarea articlului XX. din 1848 legiuitorii tiei nu ne indoimu cá voru padí marginile prescise de dreptulu canonicu si de dreptulu civilu intre statulu besericescu si intre celu civilu, si intre aceste margini, patrungi de amorulu binelui statului besericescu si alu statului civilu cá fia adeverati ai patriei si ai besericei lui I. Chr., cu conscientiositate voru face in diéta cele de facutu pentru binele besericeloru, scóleloru si alu patriei.

Gavr. Popu, canonicu.

Venirea Mantuitoriului.

Numai câte-va dile, si beseric'a nóstra serbédia memori'a unui evenimentu mare, mai mare decátu tóte evenimentele, câte s'au ivitu in istori'a omenimei.

Care va cugetá seriosu la efeptele minunate, ce le-a trasu dupa sine venirea nuntului cerescu pre pamentu; care va luá bine aminte la innoirea lumii, ce a urmatu dupa acestu fenomenu neasemenatu: acél'a nu va poté infrange tari'a asertiunei mele. Cáci cine a prochiamatú *libertatea egalitatea si fratetateu*, astea principie mari, cari prin seculi au aflatu resunetu viu in animele popóreloru? Cine a aprinsu faci'a iubirei in piepturile barbatiloru resoluti, se alerge in desierturile cele vaste si se scuture depre cerbicea barbariloru jugulu intunecimei spirituale? Cine a statoritu legea eterna: „Urmédia neincetatu vertutea si fugi neincetatu de vitii“, fora de care fundamentulu staturiloru se clatina? Nu, acél'a care a mai invetiatu: „Este unu Domnedieu, si noi toti suntemu fiii lui“, nu a potutu se fia altulu decátu insu-si Fiiulu lui Domnedieu, Mantuitoriulu nostru. Elu suferindu pre cruce pentru mantuirea nóstra ne-a datú esemplulu celu mai sublimu de resemnatiune. Si intr'adeveru este óre ce-va mai frumosu si mai domnedieescu, decátu a abdíce de interesele proprie pentru de a inaintá binele si fericirea unui intregu, cumu este omenimea?! — —

Ni-s'a dísu adeseori si ni-se arunca demulteori, cá pentru-ce a intardiátu Parintele cerescu cu tramiterea Fiiului seu? Pentru-ce a lasatu se tréca de patruori diece seculi pana la venirea lui? Domnedieu a lasatu pre omu, respundu io, cá prin legea firei, carei'a mai tardíu i-a urmatu legea scrisa si dupa aceea profetii, se se pregátésca la primirea Fiiului seu, se se convinga cá ran'a infipta prin pecatu a petrunsu pana la osu, si asia in nepotinti'a sa se implóre bunetatea cerului pentru tramiterea medicului atotpoternicu. —

N'a fostu lipsita omenimea de fruptulu charului nice inaintea intruparei Cuventului. Că deca ne ducemu in susu pre firulu, ce se trage prin istori'a santa, pana in noptea tempuriloru, pana in dilele prime ale facerei, aflamu, că credinti'a in I. Christosu a fostu credinti'a tuturoru vécuriloru. Indata dupa caderea fatala a omului a statoritu Domnedieu un'a si aceeași causa de scapare si mantuire pentru toti omenii si pentru tóte tempurile. Misteriulu intruparei niciodata si nici in vechimea cea mai departata n'a remasu fora efeptu. Aceea, ce au predicatu apostolii, au dis'o mainainte si profetii, si opulu mantuirei nu s'a intardi'atu niceodata, deóráce Isusu deapourrea a fostu obieptulu credintiei. Misteriulu sublimu alu iubirei domnedieesci este de o natura atátu de activa, incátu toti acei'a, carii prin credintia au tienutu tare la promisiunea data din inceputu, au castigatu cá remuneratiune mantuirea sufletului nu mai puçinu decátu acei'a, carii au vietuutu in credintia dupa sosirea charului.

Ide'a despre unu Mantuitoriu n'a esistatu numai in cartile testamentului vechiu, ea a trecutu din ele precumu si din traditiunile primitive si la alte popóre. Pre tempulu prinsórei babilonice fiii lui Israilu au dusu cu sine cartile in tóte locurile, pre unde au retacitu. Acestea carti in urma din mandatulu lui Ptolomeu Filadelfulu fiendu traduse, au fostu cetite decáttra toti invetiati vechimei. Comerciu si comunicatiunea popóreloru au facutu cá astfeliu ide'a aceea mangaiatória, sperarea unui venitoriu mai bunu, se fia nutrita chiaru si in sinulu paganatatiei. — Se vedemu, ce dîcu scriitorii profani. Platone in scrierile lui adeseori vine asupr'a ideei despre unu regeneratiu alu omenimei, si observa, că fora lumin'a, care o va aduce acest'a, desierte aru fi tóte invetiaturile filosofiei. „Noi, dice elu in ‚Alcibiade‘, trebuie se asceptámu in linisce venirea unu'a, care se-ne invetie detoriele cátra domnediei si cátra omeni. Si de ar veni acel'a acum'a, asi fi gat'a a-i urmá poruncile, si io credu că m'ar face mai bunu“. Si aiurea in ‚Republica‘ cart. 2. mai adauge: „O de ar veni legiutoriulu domnedieescu, si de ar scrie legea sa cu litere de para pre marmure si arame, că prin aceea dóra s'ar stinge patimele si prejudetiele din anim'a omenésca“. Asia vorbesce divulu Platone, estu eroldu alu crestinismului, dupacumu-lu numesce Ugone Grotiu si Bossuet.

Ide'a, ce a predominitu in resaritu despre venirea unui legiutoriulu, o aflamu si la scriitorii apuseni. Virgiliu in eclog'a IV. Bucol. canta: „Că a sositu in urma tempulu anuntiatu decáttra Sibil'a Cumana: Lumea intréga se reinnoesce, o vergura aduce ear etatea de auru, si unu omu nou se scobore pre pamentu din inaltímea cerului“*). Si oricátu se voru inpulpá aici pseudointerpretii, niceodata nu ne voru poté stórcce convingerea, că in viersurile acestea, se vorbesce numai de unu omu de rondu. — Mai chiaru decátu poetulu celebrédia venirea unui domnitoriu Tacitu si Svetoniu. Tacitu in c. 5. a istoriei sale scrie asia: „Multi credu, că in tempulu acest'a resaritul va trage la sine domni'a lumei, si barbati din Iude'a voru fi domnii ei“. Svetoniu in viéti'a lui Vespasianu scrie: „Că in resaritu a fostu opiniunea, cumca in tempulu acest'a va veni imperati'a in manile barbatiloru, cari se voru nasce din tiér'a judovéscă.“ — Ide'a acést'a esista inca, mai multu seau mai puçinu co-

rupta, si in cartile altoru scriitori profani, pre cari io de astadata nu-i mai amintescu. Destulu că resaritul si apusulu asceptá venirea Mantuitorului, doriá sosirea acelu'a, ce erá destinatu se fericésca omenimea si se o indrepte pre calea mantuirei. Căci cu adeveratu retaciti amu fi fostu pre oceanulu lumei fora tine, o Isuse, lumina neinserata! Pierduti amu fi fostu fora mantuirea ta, o Domnedieule! Că cine ar fi facutu destulu dreptatiei celui Preainaltu? Cine ar fi tornatu balsamu vindicatoriu pre ranele vulneratiloru? Cine ne-ar fi deschisu portile imperatiiei cerului? deca nu tu, numai tu, Isuse, Fiule adeveratu alu lui Domnedieu! —

Precandu omenimea intréga invocá indurarea cerului, pre atunci vedemu că ésa din midiloculu unei natiuni umilite, din sinulu unui poporu nebagatu in sém'a unu invetiatoriu mare, unu moralistu fora asemenare, la a carui'a invetiatura santa si eterna spiritulu omenescu de optspradiece seculi si mai bine n'a adausu nemica. Elu singuru este fora parechia, chiaru si candu amu uní intr'o singura persóna spiritulu si tóte vertutile, câte le admiramu in barbati cei mai escelinti si mai intiepti ai vechimei. Aceea ce contribue mai multu la admiratiunea nóstra este impregiurarea, că pre acestu invetiatoriu lu-aflamu perfectu intr'o etate, in care filosofi cei vechi abia si-incepura carier'a loru. Lumin'a, care s'a ivitu in ieslea Vifleimului, se desvólta de sine intr'unu modu admirabilu, fora studiu si educatiunea, care se castiga in scóla Intre toti invetiatorii si intre toti legiutoriarii unuculu este fora scaderi. Inimicii cei mai turbati, Celsu si Iulianu, n'au cutediatu se atace sant'a persona a lui Isusu. Porfiriu lu-desémna cá pre omulu celu mai distinsu prin pietate. Alesandru Severu lu-adóra intre umbrele sante si poruncesce, cá icon'a lui se se puna in cas'a sa intre Orfen si Avramu. Nice unu filosofu alu vechimei n'a fostu scutitu de pecatu, si chiaru patriarchii inca au avutu slabitiunile loru. Christosu numai stá nepatatu cá lumin'a sórelui. Intr'insulu ni-se presinta icon'a cea mai perfecta a frumsetiei, care si-a alesu cerulu de locuinti'a sa. Santu si curatu cá altariulu Domnului, plinu de iubire domnedieésca si omenésca, si inaltiatu susu preste tóta marirea desiérta a lumei: astfeliu inaintédia elu pre calea suferintieloru cátra opulu mantuirei nóstre. — Isusu a fostu placutu, deschisu, blandu si binefacutoriulu; apostolulu dîce: „Si trecea binefacundu“. Iubiá amicéti'a: Lazaru erá amicul lui. Iubirea patriei ni-o aréta pana la evidintia in cuventele: „Ierusalime Ierusalime! de câteori am voitu se adunucopii tei, cumu aduna o gaina puii ei suptu aripi, si tu nu ai voitu“? Asia eschiama Isusu, candu cugeta la infricosiat'a judecata, ce amenintiá acést'a cetate. Ear aiurea din inaltímea unui délu indreptandu-si ochii spre cetatea, pre carea o amenintiá o respire infioratória, nu si-a potutu retiené lacremile: „Elu a vediutu cetatea, dice apostolulu, si a plansu“. Totu asia de admirabila a fostu paciénti'a si toleranti'a lui. Neincetatu dîcea Isusu cátra invetiaceii sei: „Iubiti-ve unulu pre altulu“, si intre torturile carneficiloru sei strigà: „Parinte ierta-le loru, că nu sciu ce facu“. Ah! deca moral'a cea mai curata si anim'a cea mai blanda, deca o viétia petrecuta in combaterea ererei, in usiorarea si indulcirea amarului omenescu, sunt insusiri de ale divinitatiei, atunci cine se nu se inchine inaltímei domnedieesci a lui Isusu? Cine se nu adóre divinitatea Mantuitorului? Tari'a sufletului stralucesce si intre torturile pironirei, si celu din urma alu seu suspinu este suspinulu indurarei. Eata icon'a cea mai farmecatória de marime si demnitate cerésca! Inca nu i-a fostu datu

*) Ultima Cumaei venit iam carminis aetas;
Magnus ab integro saeculorum poscitur ordo;
Jam redit et virgo, redeunt Saturnia regna.
Jam nova progenies coelo demittitur alto.

pamentului se admire unu idealu atâtu de stralucitu, o icóna atâtu de maestósa de perfectiune si frumsetia morala. Intre toti legiutorii si moralisti uniculu este, care a invetiatu mai multu prin fapte, decâtu prin cuvente. Vorbirile si tóte lucrurile sale respira pietate si iubire, inse o pietate si o iubire, care mainainte erá necunoscuta. Inbraçisiandu omenimea suferitória atrage, petrunde, si incanta. Auditorii lui eschiama: „Inca n'a vorbitu omu cá acest'a“! — Plini de admiratiune, cete de invetiacei-lu impresóra. La porunc'a lui: „Miergeti si latíti lumin'a evangheliei in tota lumea“ marinimosii resboinici ai Mantuitoriului incepu se vorbésca, si viersulu loru resuna pana in ele mai departate parti ale pamentului. Ei arunca sagetile infocate ale cuventului asupr'a natiuniloru, si lantiurile infiorátorie ale nescientiei cadu depre umerii popóreloru. Preconii evangheliei pasiescu la midilocu, si schimba conceptele religióse si morali. Ei au aflatu natiunile asternute in pulbere dinaintea icóneloru idolesci; inse ori pre unde se aréta tramisii lui Isusu, cu ei apare si lumin'a evangelica, si dinaintea aceste'i a dispare cultulu idolescu depre teatrulu lumei, idoli cadu in ruine, ear pre altarielu loru se redica crucea, pana atunci instrumentulu mortiei celei mai rusinóse si semnulu batjocurei celei mai de diosu, acum'a inse simbolulu inaltiarei spiritului si alu curagiuului.

Nazarenénulu a triumfatu, imperatiá lui a venitu. Armia crestina, preotii cu crucea in frunte au fostu credintiosi chiamarei sale, si visulu, ce a facutu pre marele Constantinu invingutoriu, „In hoc signo vinces“, n'a fostu ilusiune. A venitu dar Isusu, crucea lui este implantata pre totu loculu, ea stralucesce pretotindenea; si déca superbi'a si necredinti'a totu mai tiene inca pre multi legati in orbire si dediosire, ast'a au dis'o inca mainainte profetii despre Iudei: „Cá ochi voru avé, si nu voru vedé“, si dis'a profetica s'a implinitu! Christosu s'a nascutu, mai repetu; religiunea lui a prinsu radecini afunde, si de s'ar scolá incontr'a ei viersulu lumei intregi si toti pseudofilosofii trufasi, ea va stá in veci neclatita, pentru cá asia a disu Mantuitoriulu, si cuventulu Domnului remane in eternu. Poterea armeloru si tóta furi'a spiritului omenescu a cadu in pulbere dinaintea crucei, cumu se frange furi'a marei de stanc'a tiermurelui. In cruce trebue se credemu, pentru cá nice o putere omenésca n'a potutu si nu póte si nu va poté aretá rezultate, cumu a aretatu si demustratu si inca mai demustra credinti'a aprinsa pre muntele Calvariei. —

O Cruce! Tu ai invinsu de la unu polu alu lumei pana la cel'alaltu, tu ai stralucitu odinióra susu pre fruntea vulturiloru romani, dinaintea ta s'au plecatu fascele lictoriloru, senatulu si poporulu romanu au mersu in urm'a ta; in tine numai si suptu scutulu religiunei tale inflorescu artile si scientiele; — in tine numai si suptu scepstrulu unitatiei tale, semnu santu! va fi ferice ginteá romanésca!!

I. R.

Despre eulogie seau anafora.

Diferite fapte se afla in testamentulu vechiu, prin cari tain'a rescumpararei nóstre erá adumbrata. Intre celealalte-su panile propusetiunei (προσφορά, prosfora, deunde cuventulu romaneseu ‚prescura‘), despre cari se díce la cant. Esír. 25, 30.: „Et impones huic mensae panem faciei ante faciem meam jugiter“. (Si vei pune pre mésa panile punerei-inainte inaintea mea porurea). Acestea pani se puneau o septemana intréga pre més'a

propusetiuniloru inaintea façiei Domnului, si mai apoi, in loculu acelor'a punendu-se altele, cele mai de inainte se mancau prin preoti. In testamentulu vechiu numai preotiloru a fostu iertatu a manca acelea pani, Marc. 2, 26.; ma in testamentulu celu nou toti crestinii, cá imperati si preoti inaintea lui Domnedieu, Apocal. 1, 6., au dreptu la acestu ospetiu cerescu.

Aceste pani in beseric'a primitiva se numiau eulogie, va se díca ‚binecuventari‘, despre a caroru urdire scriendu Onoriu augustodunu, carele a traitupre la 1120 d. Chr., díce: „Fertur, quod olim sacerdotes e singulis domibus vel familiis farinam accipiebant, quod adhuc Graeci servant, et inde dominicum panem faciebant, quem pro populo offerebant, et hunc consecratum distribuerunt“. (Spunu cá preotii odineóra de la fiacare casa seau familia capetau farina, dupacumu se observédia ast'a si adi la Greci, si din aceea faceau panea domnésca, ce o jerfiau pentru poporu si santíndu-o i-o impartiau.) Din cari cuvente se intielege, cá usanti'a de a impartí eulogie seau anafora a fostu si la Greci si la Latini, si inca in pane dospita*), dupa-ce Georgiu Cassander in Liturg. c. 27. scrie despre preotulu Bernoldu din Constanti'a, carele vietuindu pre la 1060 a scrisu carte despre ‚Ord. Rom.‘ seau ritulu romanu, cumca: „Hic (adica Bernoldu) indignissime tulisse videtur, aetate sua in quibusdam ecclesiis (asiadara in sec. XI. nu pretotindenea) oblatas panis, quae prae ecclesiae consuetudine ad usum sacrificii ad mensam Domini a populo fidei offerebantur, ad imagines nummorum et ad tenuissimam formam a veri specie panis alienam fuisse redactas etc.“ adica in form'a ostiei, ceea ce marturisesce si suscitatu Onoriu dícundu: „Postquam vero ecclesia numero augebatur, sed sanctitate minuebatur, propter carnales statutum est, ut qui possent, singulis dominicis, vel tertia dominica, vel summis festivitibus, vel ter in anno communicarent. Et quia populo non communicante non erat necesse panem tam magnum fieri, statutum est, eum in modum denarii formari vel fieri. Haec vero causa est, cur hostia nummi formam habeat, etc.“ (Eara dupa-ce beseric'a a crescutu la numeru, dar in prinvinti'a santieniei s'a micioratu, pentru cei carnali se statorí, cá de voru poté se se cuminece in fiacare domineca, seau totu a trei'a domineca, seau la serbatorile cele mai mari, seau de trei ori pre anu. Si fiendca necuminecandu-se poporulu n'a mai fostu lipsa a se pregati pane asia de mare, se decise, cá acést'a se se faca in form'a baniloru. Apoi ast'a e caus'a, pentru ce e osti'a in tipulu unui banu).

Canonulu 14 a saborului laodiceanu opresce: „Ne sancta, instar eulogiarum, in festo paschae in alias paroecias transmittantur“. (Se nu se tramita cele sante in alte parochie la serbatórea pasciloru, suptu cuventu de binecuventari). Temeiulu acestui canonu este, cá dupa-ce in dílele pasciloru credintiosii si asia cu totii se cuminecau, n'a fostu lipsa de altu simbolu alu societatiei sacre, cá prin s. eucharistia „o pane, unu trupu multi suntemu, cari dintr' o pane ne inpartasímu“, precumu díce s. Paulu I. Cor. 10, 17.

Impartierea eulogieloru se facea acú in beserica, acú in casele private ale credintiosiloru, la cari se deportau. Demulteori inca si credintiosii deosebitu tramiteau la amicii loru de departe locuitori, in semnulu pietatei impromutate, din eulogiele ce le-aveau la sine. Vedi epist. s. August. 31. 54., si epist. lui Paulinu cátra

*) Balsamonu la can. 14 din Laodice'a, care-lu citati mai in diosu, marturisesce apriatu, cá Latini impartieau si náfor'a in asima, ear nu in pane dospita (ἐπιμερίζονσι τὰ ἄζυμα). Red.

Severu. Obiceiul de rondul a fostu, că celor ce se cuminecau nu li-se dá eulogie. Catechumenilor candu si candu in diu'a de pasci s'au datu eulogie din aceea privityntia, pentru-că eucharistiei nu se cuminecau. Inse savorulu III. de la Cartagine in can. 5. si acést'a a opritu cu aceste cuvinte: „Placuit, ut per sollemnissimos paschales dies sacramentum catechumenis non detur, nisi sollitum sal; quia si fideles per illos dies sacramenta non mutant, nec catechumenis oportet mutare“, unde numele ‚sacramentum‘ in intielesu mai largu se iea de fia-ce semne mistice, precumu erau eulogiele si sarea cea binecuvantata. Aici se referesce tectstulu santului Augustinu in cartea 2. despre meritele peccatoriloru cap. 26: „Et quod accipiunt (vorbesc despre catechumeni) quamvis non sit corpus Christi, sanctum est tamen, et sanctius quam cibi, quibus alimur, quoniam sacramentum est“. Asemenea otaresce Teofilu alesandrinenu in can. 8, cá catechumeni se nu se impartasiésca cu oblatele la altariu, ci numai clericii si poporulu credintiosu.

Numele eulogiiloru e comunu particelorulu panei proaduse, cari prin preotu si diaconiloru si poporulu credintiosu se impartieau la finea santei liturgie. Despre ce graindu Piu pap'a in can. 1. díce: „Ut de oblationibus, quae offeruntur a populo, et de consecrationibus, quae supersunt, vel de panibus, quos deferunt fideles ad ecclesiam, vel certe de suis, presbyter convenienter partes incisas habeat in vase nitido et convenienti, ut post missarum solemniam, qui communicare non fuerint parati, eulogias, hoc est panem benedictum omni die dominico et diebus festis exinde accipiant, quae cum benedictione prius faciat“. (Cá din proaducerile ce le-oferesce poporulu, seau din remasitiele celoru santite, seau din panile aduse prin credintiosi la beserica, seau dintr' ale sale, preotulu se aiba intr' unu vasu curatu si cuvientiosu particele taiate, pentru-cá dupa s. liturgia cei ce nu voru fi gat'a a se cumineca, se iee deacolo in tote dominecele si serbatorile eulogie v. s. d. pane binecuvantata, facundu mainainte binecuvantarea.) Acést'a usantia este pana si asta-di in beserica orientala, ma la Latini nu se afla.

Ignatu Balcu de la Bistr'a,

protop. emer. si condecor. cu cruce p. merit.

„Foenum habet in cornu“ *).

„Nescari piedece a crescerei religiose-morali si natiunali in clasele norm. si gimn. din Beiusiu“ citindu-le la cunoscinti'a publicului aduse prin num. 10. alu „Sionului r.“, preste vointia mi-a venitu a le terminá in proverbialu: „Foenum habet in cornu“; căci deca sunt nescari piedece, au deca sufere (?) de asia ce-va crescerea religioasa-morale si natiunale la noi in Beiusiu: o scie statulu, carele supraveghiadia si aceste scóle publice cá pre tote ale sale; o scie romanimea, si chiaru strainii, in ochii caror'a inca pana acumu pe nicairi n'a parutu numai prefacuta inaintarea tenerimeii nostre. Dreptu-aceea eu aci marturisescu, că au multu cuventu carii dícu, cumca barbatii nostri mai teneri totu campulu

faptelorulu sale si-lu marginescu la lupt'a dintre sine pentru armele de conducatoriu; despre alta parte asi postí se descoperu mai inadinsu scopulu acelorulu triste síre despre „Nescari piedece scl.“; inse cu ce cutremuru voiu desbaltia si balantia eu minunat'a livra, in care m. o. d. Gavriele Lazaru de Porcarietiu se cumpenesce cu profetulu Isai'a? —

Eu nu voiu inriuri preceperea stimatului cititoriu, pentru cá se derogu cevasi numirei domnului impartesitoriu de „Nescari piedece a crescerei scl.“, seau chietatei cuventului seu; ci motivele, pentru cari cu tota neplacerea mi-am luat cuventu in obieptulu acest'a, sunt precumu urma:

Cumca se jaca asup'ra nostra atat'a urgia fatale si osenda, cá nobilii fundatori ai scólorulu de Beiusiu si patronii loru Mecenati, carii in sudorea faiei loru necastiga pana la ele, prin tote acestea numai o cale deschisa se tiena tenerimeii nostre la „ateismu si alte foradelegi.“ fora indoela este unu lucru intr'atatu de uimitoriu, cu nepotintia si necreditu, incatu eu trebuiescu a presupune, cumca d. Lazaru n'a semtitu delocu, cá i-ambla gur'a candu le-a disu acestea. Au poté-si-ar cine-va deminti si compromite mai tare fragedi'a animei sale cátra natiune-si si capii ei, decatu cá si prin de acestea? — Despre alta parte, precatu crescerea religioasa-morale si natiunale, intreprinsa mai vertosu prin institutele publice, e criteriulu celu mai neindoitu despre valoarea si meritulu de vietia alu unui poporu: pre atat'a limbagiulu inversiunatu si cumpeninti'a cuventelorulu, cu cari o striga d. Lazaru cá la noi acea crescere in scólele capitali de Beiusiu se afla in stare prepadita, sunt decidietorie pentru formarea celei mai rele opiniuni publice despre noi! Cu unu cuventu, lucrulu acest'a din ce-lu cumpenimu mai inadinsu, din ce devine mai seriosu si intrece cu multu onorea personale, chiaru si a unui corpu morale. Se nu lu-privimu dara cu ochii animei intaritate, ci se-lu spunemu in adeveru „sine ira et studio“.

Scólele nostre normali de Beiusiu, precumu s'au intemeiatu dimpreuna si laolalta cu gimnasiulu, asia in genere au fostu totu sub unulu si acel'asi directoratu cu gimnasiulu; si prin urmare catechet'a gimnasiale a fostu totodata si alu normalistiloru. In periodulu acest'a dara, anume de la intemeierea gimnasiului si a normelor de Beiusiu pana la anulu Domnului 1860, nepotendu lipsi catechisarea cuviintiosa si regulata la gimnasistii nostri, cá la alumnii unui institutu publicu, supraveghiatu nemidlocitu din partea statului si a episcopiloru diecesani: firesce cá nu a lipsitu neci la normalisti, ci si unii si altii au facutu inaintare in crescerea religioasa-morale si natiunale impreuna, si dupa mai inaltele ordinatiuni de invetiamentulu publicu amesuratu cu tenerimea altorulu asemenea institute din tiéra, — póte cu atatu mai vertosu, cá pre atunci la scólele de Beiusiu neci direttore neci catecheta n' a fostu cel'a, despre carele m. o. d. L. o-díce cu dosulu in susu: „piscis foetet a capite.“ — Inse de la 1860, prin mórtea fostului direttore de buna aducere aminte G. Vlass, intru antaiu s'a insarcinatu cu directoratulu scólorulu nostre de Beiusiu celu mai betranu dintre profesori, carele dupa unu tempu primindu-si de la consiliu numirea de direttore provisoriu gimnasiale, la norme fu numitu direttore parochulu locale. Ci si in restempulu acest'a catechisarile tenerimeii s'au facutu in comunu si neintreptu, casi totdeun'a pana aci; si numai in anulu trecutulu m. o. d. profesorulu Gavriele Lazaru de Porcarietiu, facundu-se

*) Inscriptiunea articolului presinte ni-se pare camu impungosa. Cu tote acestea fiendu elu aptu a ne resipi frie'a despre esistinti'a óreoraroru scaderi in scólele bejusiene, frecventate in anii din urma neasemonatu mai tare cá mainainte, ceea ce e semnu invederatu cumca renumele loru cresce; din acestu temeiu nu intardiámu a-lu publicá. Cu acestea inse credemu cá s'a disu destulu in asta materia spre informarea publicului si a celorlu competinti, si pentru aceea celu puçinu pentru columnele „Sionului r.“, causa finita est! Red.

catechet'a gimnasiului inferiore, cu cuventu că pre domni'a sa nu-lu întielegu ascultatorii ce i s'au datu, „proprio Marte“ a eschisu pre normalisti de la catechisatiuni! — In urm'a acestei'a directorele normeloru, despre o parte luandu cu compatimire la cumpena dechiaratiunea domnului catecheta nou; despre alta parte, prin unii cu de acést'a întieptiune si precepere fiendu strigatu că ar dá nu sciu unde informatiuni pesub mana despre profesorii si preotii Beiusiului: in urmare, din caus'a onórei mai mariloru sei si a binelui deapropelui, tóta acésta tréba cu d. L. a luat-o simplu de fapta complinita, si pentru catechisatiunea de dominece si serbatori pe normalistii sei i-a dispusu la scól'a elementaria locale, unde in tóta dominec'a si serbatoarea, au singuru visitandu-i le-fece catechisarea, au cá protopopu si parochu locale mai demulteriori fiendu ocupatu cu alte afaceri de ale basericei, poporeniloru, si districtului seu, atunci st. d. Ioanu Bolcasiu, bravulu nostru invetiatoriu de la scólele elementarie locali, cu destinsa onóre caruntú acumu in frumósele sale merite depe campulu educatiunei natiunali, si pre carele prin urmare in cele ale institutiunei lu-întielegu ascultatorii sei, acestu invetiatoriu dîcu, le preceťiá seau apostolulu dîlei seau locurile din scriptura, cari privescu catechismulu au bibli'a ce se propune in norme, dupa ale caror'a esplicare acomodata si din destulu i-aducea in ordu exemplariu la baserica, si demanéťi'a la s. liturgia si dupa amédia-di la inseratu.

Aceste din firu in peru asia s'au intemplatu anu cu tenerimea nóstra din clasele normali de Beiusiu; si sciendu că neci fondulu ne-ajunge a tiené unu catecheta anume pentru norme, neci parochulu póte cand'va trece cu vederea cele ale basericei sale pentru scola, nime va díce cumca intre aceste impregiurári s'aru fí potutu mai bine intemplá tote altcumu. Eará déca este adevveratu, cumca tote aceste s'au intemplatu asia? d. L., binesciendu de câte feliuri e consciéťi'a, se nu si-o fia întrebatu; ci întrebe-ne domni'a sa Beiusiulu întregu, in vederea si prin mediloculu carui'a anu tenerimea normale in tóta s. domineca si serbatóre, demanéťi'a si dupa amédia-di, supraveghiata de laudatulu invetiatoriu Bolcasiu, veniá in ordu frumosu la baserica, si locuitorii carui'a fora de privire la natiunaletate si confesiune lasandu-si in rusíne dascalii si scól'a propria, chiaru anu mai vertosu si-au portatu cu totii la scolele nóstre baiatii sei; in trebe domni'a sa pre demnitarii nostri basericesci, si chiaru pre ilustritatea sa episcopulu dícesanu, presantítu carele asta véra petrecundu indelungu tempu la Beiusiu in midiloculu nostru, si singuru vediendu pre acunci tóta starea lucrului de sub întrebare, bine scie déca dîcu eu acumu adevverulu seau ba?

Afara de catechisatiunile de dominec'a si serbatori, la normele de Beiusiu cumu e ingrigitu prin tienerea oreloru de prelegeri din catechismu si biblia pentru crescerea religiósá-morale a tenerimei, déca nu o scie d. L. din ordinatiunile mai inalte, o védia atunci cu ochii! pentru că domni'a sa despre o parte e de faciá între noi; despre alta parte vedu că, fora de studiulu vietiei practice si fora de esperientia in lume inca, prelanga preotí'a de unu anu si tenereti'a sa, d. L. se scie falí esíndu in vederea lumai cá aspru judecatoriu asupr'a onorei si vietiei domestice, de scóla, preotiesci, si natiunali si a acelui'a, carele in preotí'a sa a imbetranitu cu onóre in ochii mai mariloru sei, si pre calea institutiunei publice si a educatiunei natiunali ostenindu' in dieci de ani, a adusu natiunei sale nu numai folosu morale

neindoitu. ci prin a lui medilocire si-a economisatu fondulu gimnasiále de Beiusiu mii de florini, — se scie dîcu d. L. falí incontr'a acestor'a, fora cá se-si vedésca defep-tulu crescerei si scaderea moralei preotiesci.

Mai departe si aceea e fapta, cumca anu pre partea clasiloru normali de Beiusiu s'au adusu 100 de exemplarie din „Istori'a“ data de dr. At. M. Marianescu pentru poporulu romanu; inse despre aceste, precumu si despre legendariile si gramaticelc romane, si despre tóte altele medíloce potintiósé ale crescerei natiunali, cu cari pe totu anulu se prevede si de cari întrebuintiédia institutulu normeloru nostre de Beiusiu, la placerea sa eu lasu pre d. L. se gresiésca a-le vedere că sunt, „deutsche Lesebuch“-uri, au „Toldi magyar nemzet irodalom“-uri, si midilocirile domniei sale pentru ai sei ascultatori gimnasiáli! apoi cá de rescumperu pentru ofertulu meu acést'a me rogu numai, cá se concédia nepasarei si indiferentismului pentru crescerea religiósá-morale si natiunale acelor'a, la cari „li-aru poté jacé la anima implinirea deregulatorieloru sale“, se concédia dîcu, cumca scól'a dieu nu e loculu de a invetiá cantece, ci mai susu e loculu studiulu cantáriloru basericesci, in cari normalistii de Beiusiu invetiandu-se laolalta cu gimnastii, si si fora de ei, au intr' insele asemenea inaintare.

Inse afara de neluc'a si prefacerea unei nepasári si unui indiferentismu „din partea celoru ce li-aru poté jacé la anima implinirea deregulatorieloru sale“; afara de neluc'a subsistintiei materiali a acestor'a mai buna decátu a profesoriloru gimnasiáli; afara de prefacerea defectului catechisariloru, si a necercarei regulate a santei mise: d. L. in caus'a împiedecarei de inaintarea crescerei religiósé-morali si natiunali in clasile normali de Beiusiu mai are inca si alte argumente. Se le luám in síru la întrebare.

Ordinatiunile episcopesci date nóue in meritulu crescerei religiósé-morali si natiunali se eluda, díce d. L., prin informatiunile „fórte balsamisate“, ce se vede de acolo, „că baserica nóstra de aici si adi e fórte delasata. Nu avemu decátu numai unu vestmentu de dómne-ajuta“. — Eu nu întrebu aici, că din punctulu de vedere alu ornatului internu câte baserice se potu amesurá cu a nóstra din Beiusiu, ci numai sum curiosu a scí, că, dupace ilustritatea sa episcopulu, se dîcu dara cu acele informatiuni balsamisate amana, cérca in persona si insu-si vede dincontra starea scóleloru si a basericei nóstre: óre gací-ar d. L., despre ce dá domni'a sa dovéda atunci, candu díce, că preasantítu acel'a este ací informatu sinistru?!

„Dar catechisarile eleviloru de maestru, ce s'aru poté tiené cu a scolariloru, esistat'a órecandu preaicea, precumu esista acestea demultu in baserica rom.-catolica?“ intréba d. L. — Carele ai facutu anu se fia adevveru aceea, cumca normalistii nu se potu catechisá impreuna cu alumnii gimnasiului inferiore, esttempu ai catechisá elevii maiestrieloru laolalta cu alumnii scóleloru elementarie? Poti domnule L. se scii domni'a ta, cumca esista acést'a catechisatiune demultu in baserica rom. cat., — póte dora si in cea din cerculu Beiusiului? Apoi totusi se nu precepi, in cátu depinde caus'a ei de la poterile unui parochu?

„Dara conferintiele scolari, ce se tienu totu sub acestu presidiu (adica a normeloru), cumu au fostu indeplinite? Esttempu inca nu avura neci o formalitate“, díce d. L. „nefiendu doi administratori de faciá, pre cari i-sciu si io din adevverirea loru propria“. — Me rogu cu

aplecatione! eu nu amu știutu, că sunteți scaunulu, înaintea carui'a se se adevérsca administratorii din districtulu acest'a despre afacerile lor; ve-placa inse a cumpeni impregiarile conferintieloru nóstre scolare, dara apoi nu cantá cu Oratiu, cá:

„Non his juvenus orta parentibus
Infecit aequor sanguine Punico!“

In urma d. L. trece la „campulu Macaveiloru“, unde ne aréta, cá a descoperitu în vér'a trecuta unu elevu reformatu cu etatea de 9 ani știendu „in sinopse mai tóte templarile glorióse ale Unguriloru. Dar elevii nostri? Pare cá li-e rusíne a invetiá baremu o schitia din istori'a antecesoriiloru sei“. — Déca e vorb'a aici despre normalistii nostri, atunci eu din dísele domnului L. conchidu, cá seau elevulu reformatu erá din parinti carturari, seau ai nostri nu invétiá de acelea; inse in casulu primu aru scí si ai nostri; in alu doilea casu spuna-ne d. L. cá cine a refusatú anu invetiarea eleviloru nostri conversandu cu reformatii?

Mai departe luptandu-se d. L. totu cu de acéste arme pre „campulu Macaveiloru“, precumu aréta map'a sa de resbelu vine la valea Concordiei, preste morascinele carei'a facundu-si puntea de bolovanii „tacundu si facundu“, si de „calumniare audacter semper aliquid haeret“ fulgerandu in colegi si in superioriulu legitimu, in urma trece cu triumfe la templ'a pazei, spendiurandu acolo „capulu golu si — unu caru de ateismi si alte foradelegi“, cá dreptu dobendile domniei sale, in onórea acelor'a, in alu caroru nume s'a luptatu. — Minunata manopera! Marturisescu, cumca eu asia ce-va nu am mai vediutu, fora numai in economi'a de casa; candu adic'a gain'a pitulandu-se pre sub tóte casuraiele si talpele casetelor, pre urma óua in ascunsu, dar apoi cotcoresce langa elu pana in séra, apoi manedí econom'a casei se afla seau cu vulpea seau cu dihorulu la cuibariu. Asia d. L., manatu de vâlf'a cortesiei moderne, crede cá nime nu lu-scie unde cu ce lovesce! „Quidquid agis prudenter age“! Chiaru si déca „voimu a reesi cu unu bietu de ablegatu“, dieu si atunci cu atátu mai puçinu se cuvine, domnulu meu! cá mai antáiu de tote întinandu-ne in faci'a lumbi bisericele natiunei, se i-tragemu preotii la perindele! —

Eata, st. cititoriule! in meritulu aloru „Nescari piedece a creșterei religiose-morali si natiunale in clasele nòrm. si ginmas. din Beiusiu“ lucrulu dedusu dupa cuventulu nostru: „sine ira et studio“. Inse faciá cu d. Lazaru deca totusi ti-s'ar paré cumv'a „studio“, atunci ti-adu aminte a te plecá Celui ce a scrisu, cumca: „vrednicu este lucratoriulu de plat'a sa“. — Mai departe, déca díce d. Lazaru, cumca acele piedece ale creșterei religiose-morali si natiunale in clasile normale de Beiusiu elu si-le a spusu cu tota conscienti'a unui profesore, carele dupa numirea sa nu póte sprimá alt'a, decâtu adevéru: tu insémna-ti cá de invetiú, cumca: „Nulli iactantius fidem suam obligant, quam qui maxime violant!“

Corespondintie.

Tergulu Muresiului, 24 Decembre 1865.

Domnule redactoru! Binevoiti a dá locu in „Șionulu rom.“ scrisorei acesteia, carea sunt rogáte si celealalte gazete romane a o reproduce. —

Dupa-ce ilustr. sa dr. Ioanu Vanci'a e acumu si consecratu cá episcopu romanu gr. c. pentru cea mai lata si mai estinsa die-

cesa gr. c. romana, adica dieces'a Ghierlei, socotescu numai a platí o detoria adevéru si a face indemnulu altor'a, candu facu cunoscute publicitatei din cele multe si insemnate fapte ale ilustritatei sale unele, cari vorbescu viu, cari striga cea mai fierbinte multiamita prin respectivi, si cari mie din intemplantare mi-au venitu la cunoscintia. Acelea sunt:

1) cá de la inceputulu carierei sale a ténutu cáte unu teneru in seminariulu romanescu din Oradea-mare cu 200—300 fl. pre anu. 2) A crescutu unu medicu la universitatea din Pest'a, care acumu e medicu la comitatulu Aradului. 3) Pre altulu l'a ajutatu cu spese insemnate la cariera de oficiu. 4) A crescutu doi maestrii, cari asta-di si-ducu maestri'a lor in Urbea-mare. 5) Denumindu-se canonicu si avendu cortelu pre atunci langa repausatulu episcopu Erdélyi, si-a datu cas'a canonicala pre sém'a méseriloru si a orfaniloru in restemtu de siepte ani gratisu, candu pre anu ar fi capetatu 300 fl. conv. chiria. 6) Dupa-ce s'a mutatú la cas'a canonicala a ténutu necurmatu prelanga sine studintii orfani, dintre cari celu din urma esttempu se facú clericu diecesanu la Urbea-mare. 7) In anulu acest'a ténue unu teneru cu stipendiu la drepturi in Urbea-mare, altulu in seminariu cu vestimente si tóte altele, unulu in Beiusiu si pre alu patrulea-lu ajutóra la rigoroșe in Pest'a.

Acest'a e barbatulu, carele va guberná dieces'a Ghierlei! Dorere numai, cá venitululu acelei diecese dupa detragerea darei este num'a 9200 fl. v. a., din cari nu se voru implini acele lipse, cari apésa dieces'a acést'a; inse se sciti, Ghierlani, cá va veni la voi barbatulu celu asceptatu, care *tace si face!* Fiti dara cu incredere, cá acest'a va deslegá si caus'a sinodului, si va dá ocașune a ve regulá voi insi-ve causele vóstre scolare, fundatiunali si stipendiale! —

Asi fi doritu a face publiculu cunoscuta si biografi'a ilustritatei sale; dara nefiendu-mi cunoscuta nu potú face acést'a. Nu me indoescu, cá Romanii aru primí-o cu mare bucuria, déca aru face-o concernintii.

D. M.

Ghierl'a, 20 Decembre 1865.

Clarissime Domnule! Sentiulu recunoscintiei me indémna a te rogá, se binevoesi a dá locu in „Șionulu r.“ urmatórieloru șire:

Cei ce sunt puși de Spiritulu s. spre a ocarmuí biserici'a lui Domnedieu, si-au ténutu deapóruera de santa detorintia a staruí intr'acolo, cá poporulu ingrigirei lorú sufletesci concrediutu se fia condusu de nesce barbati luminati la minte prin invetiatur'a cea sanetósa si invapaiati la anima de iubirea cea ceréșca, ce este cuprinsulu totororu vertutiloru si implinirea a tóta legea. — Acést'a nesuintia a capiloru bisericesci in tempurile mai nóe s'a aretatu maidecuséma in infintiarea asia numiteloru seminarie, adica a unor'a institute, in cari tenerii chiamati prin Domnulu la starea marétiá a preotiei se crescu la pólele santuariulu spre vertute si scientia. Institutele aceste apoi s'au indiestratu cu tóte acele recerintie, ce nesmintitu erau de lipsa spre inaintarea culturai morale si intelectuale a clerului celui teneru. Asia, cá se trecemu cu vederea altele, s'au datu amana teneriloru nesce carti teologice acomodate poteriloru acelor'asi; deací s'au ivitu apoi pe campulu scientieloru sacre numerulu celu frumosu a „Institutiuniloru si Prelectiuniloru teologice“, care de care mai bune si mai conducátorie la scopu, esíte ori din indemnulu pastoriloru, ori dupa rogarea ascultatoriloru.

In aceste urme calcandu ilustr. sa repausatulu in Domnulu episcopu alu diecesei Ghierlei, Ioanu Alexi, indata dupa-ce a reesitu prin nenumerate ostenele a infientiá seminariulu acest'a diecesanu, a binevoitu parintiesce a se ingrigí, cá la liceulu acestu teologicu se se propuna cá auctori manualele intrebuintiate pe la alte licee si universitati. Dar ce se ténue de scienti'a dreptului bisericescu, fiendu chiamatu seminariulu nostru a impartási teneriloru o invetiatura protivita cercustariloru, in cari se afla cle-

rulei dieceselor noastre greco-catolice: a fostu de lipsa, că spre studiulu amintitu se se adoptedie unu manualu, care langa desfasurarea principiilor fundamentali de dreptu ale basericei lui Christosu se cuprinda tôte acele invetiaturi, cari sunt de lipsa spre a ne-inafiosia disciplin'a basericei gr. c. in tóta intregimea ei, dupa asiediamentele si renduelele acele, cari in armonia cu principiile cele fundamentali sunt indreptate a regulá in deosebi drepturile si detorintiele medulariloru acestei baserici. Dreptu-aceea s'a adoptatu in liceulu acest'a cá manualu pentru studiulu dreptului basericescu opulu „Enchiridion juris ecclesiae orientalis catholicae“ alu ilustr. sale dr. Iosifu Papp-Szilágyi, episcopulu gr. cat. de la Oradea-mare, cá celu d'antáia tentativu sistematicu in provinci'a acést'a brujósa si inca neamblata a dreptului canonicu alu basericei greco-catolice, potendu-se estmodu conlucrá la implinirea legii cei de demultu, care díce: „Nulli sacerdotum liceat canones ignorare“ (Coelestinus I. R. P. epist. III. cap. 1.), si anca pe calea cea mai derépta, carea ni-a indegetat'o Iustinianu, unde díce: „Jura ita videntur posse tradi commodissime, si primo levi ac simplici via, post deinde diligentissima atque exactissima interpretatione singula tradantur; alioquin si statim ab initio rudem adhuc et infirmum animum studiosi multitudine ac varietate rerum oneraverimus, duorum alterum: aut desertorem studiorum efficiemus, aut cum magno labore, saepe etiam cum diffidentia, quae plerumque juvenes avertit, serius ad id perducemus, ad quod leniore via ductus, sine magno labore et sine ulla diffidentia maturius perducí potuisset“. (Iustiniani Instit. De J. et J. §. 2.)

Si aci nu potu retacé si a nu descoperí semtiementele cele mai calduróse de multiamita fiésca pentru o binefacere, carea precáta in sine e dovéda stralucita a marinimitatei, cu atátu mai multu pentru cei ce au parte din ea este isvoru pretiuitu de lumina si invetiatura. II. sa dr. Iosifu Papp-Szilágyi episcopulu gr. cat. a Oradei-mari, fiendu-i cunoscute lipsele cele multe ale acestui institutu, n'a prejetatu la rogarea acestui ven. ordinariatu a-i daru duódieci de exemplarie din enchiridionulu susnumitu; inavutiendu asia cu unu manualu demultu doritu bibliotec'a acestui seminaru, infientata si sporita din marinimitatea mai multoru binefacatori. — Fiendu dara fericitu de a poté numerá pre il. sa Iosifu Papp-Szilágyi intre binefacatorii acestei biblioteci, implinescu o placuta detorintia rostindu-i cu acést'a cale multiamit'a fiésca cea mai adunca din partea liceului teologicu episcopescu din Ghierl'a. Altcumu scl.

Victoru Mihály de Apsi'a,

prefectu semin. si profes. de teol.

lesvinu, in 27 Noembre 1865.

Multu onorate Domnule Redactor! Inca unu actu din viet'a nóstra besericesca. Precátu ar fi de compatimitu acea comuna, acelu poporu, carele nu ar avé beserica cá invetiatória, cá scutu santu incontr'a miiloru de pericle sufletesci; precátu mai tare retacesce si se stinge o natiune fora adeveratu cultu si disciplina besericé-sca: cu atátu mai fericita se poté numí natiunea cu beserici in tote locurile prevediuta, cari cu sunetulu campaneloru loru melancolicu si cu vocea limbei loru de metalu ambia si chiama pre totu crestinulu spre fericire, chiama la o intielegere religiósá-morala atátea semtiuri si principie eterogene. „Intrunirea nóstra intr' unu trupu, intr'o societate, numai prin coadunari publice se poté eferutá; pentru aceea dara principiulu coadunariloru publice jace in principiulu mamei beserice“, díce Ignatiu Vezerlo de cultulu domnediescu publicu si de fericirea patriei seriendu; prin urmare si eu, cá se espunu bucuri'a de fericirea ce o castigá credintiosulu poporu gr. c. din Budintiu in district. protopopescu a Lugosiului, unde in diu'a ss. archangeli a. c. se fece consacraréa besericeei gr. cat. de acolo nou edificate, mi-luaí andresnéla a scrie aceste síre.

In a. 1862 grosavi'a focului mistuitoriu din nebagarea de séma a unui vecinu, carui i-se aprinsese cas'a, prefacé in cenusia

in puşine óre si capel'a si cas'a parochului si scól'a gr. cat. din Budintiu. Lovitur'a erá mare, desperatiunea fora margini; actulu consacraréi din diu'a ss. archangeli inse ne dede documentu viu, cumca a peritu tóta lácrem'a si superarea de la tóta fácia, precumu díce s. Aug.: „Candu pietrile din munti si lemnele din paduri se taia, candu se cioplescu, scobescu si compunu, e lucru si grigía; candu inse se celebrédia dedicatiunea edificíului (besericeei) perfectu, atunci numai bucuria urmédia si securitatea lucrului si a grigiei“. O beserica de satu destulu de ampla, din materialu solidu cladita, acoperita cu tegule arse, cu turnuletiu proportiu-natu, a carui acoperisú de pleu din departe reflectédia lumin'a sórelui precumu se reflecta in anim'a poporeniloru fideli lumin'a credintiei propagate de acea beserica, la care sunetulu aloru 2 campane armoniosu-melancolicu pre toti i-chiama si care beserica si cu interiorulu ei amesuratu cerintieloru tempului, cu cuvientiósele supelectilie si utensilie sacre prevediuta, cu parieti colorati frumosu, inca-si inaltia frumseti'a sa, dar dá si mintei si animei motivu spre amórea a totu ce e bunu si frumosu, spre meditatiune santa, spre laud'a si marirea lui Domnedieu. — Asia resari besericea nóua gr. c. din Budintiu, din cenusi'a capelci dearse, intogm'a cá fenicea din cenusi'a propria.

Besericea acést'a nóua a fostu inca in 1863 gat'a si si binecuventata intr' atát'a, cátu s'a potutu terminá cultulu divinu intr'ins'a; inse numai esttempu i-s'a adausu necesariele paramente besericesci, si distinsu templ'a cu icoonele preserise acumu gatandu-se, s'a santitu serbatoresce tóta besericea si specialu templ'a, dedicandu-se astfelu besericea formalu spre maretulu ei destinu. Actulu solemnu a consacraréi si sant'a liturgia, intre bubuitulu tréscuriloru, petrecute de melodíele placute ale prunciloru scolari din locu, inaintea unei adunari numerose, s'a celebratu prin reverendisimulu domnu Nagy canon. lect., asistandu-i m. on. d. Olteanu secret. episc., si respectivulu parocu locale si asiesoru consist. d. Dem. Mihailescu, eara subscrisulu diaconisandu. Incoronarea actulu acestui'a s'a facutu prin conciuenea despre lips'a si folosulu besericeei, tienuta intr' unu stilu desí popularu, dar de anima si minte raptoriu decát'a susu laudatulu d. canonicu, carele cu manier'a-i de oratoru escelinte sciú stórce lácreme de bucuria din ochii ascultatoriloru. A mai incoronatu opulu acest'a si manifestarea bucuriei din partea braviloru credintiosi gr. cat. budintieni, cari entusiasmati de serbatoresculu actu, de dóue ori au chiamatu afara pre p. o. d. canonicu, descoperindu-si multiamirea sa intre strigari de „se traésca“.

Nu mai puşinu a maritu festivitátea acést'a, si prandiulu datu de d. parocu locale, la carele prelanga preotímea celebranta a luat parte si spectabilulu domnu Ad. Mihailescu judele prim. din Buziasiu, oficialulu dominale din Lugosiu d. Manasi, unu domnu advocatu si mai multi notari din locu si vecinatate, cari apoi intre tunetulu piveloru redicara toaste pentru Maiestatea sa imp. si regele nostru, pentru Ilus. sa episcopulu díecesanu, pentru patri'a etc., eara p. o. d. can. Nagy, in numele Ilus. sale domnului episcopu si a ven. capitulu díecesanu, intonandu meritele m. o. domnu parochu loc. Dem. Mihailescu, cari si-le-a castigatu in vini'a Domnului intre fatigióse cercustari de candu a primitu sant'a unire pana in diu'a de asta-di, intre cari i-s'au argintítu perii capului, i-a adusu recunoscintia si i-a cerutu de la Domnedieu díle multe si fericite, cá se póta folosi, ce si-a agonisitu. Si intr' adeveru, puşinu voiú díce, candu dícu: cá in díces'a Lugosiului ne potemu tiené mandri cu unu asia preotu devotatu santei uniri, cá Mihailescu. Maritul ordinariatu eparchialu cu totu dreptulu i-a conferitu demnitátea si insemnulu unui asiesoriu consistorialu, cáci i-au competitu. O dovédí acést'a si cu sidirea besericeei acestei nóue din Budintiu. Trebuie sciutu, cumca domni'a sa cu contractu e oblegatu a provedé pre parochianii sei cu capela si pesine cu casa parochiale, pentru care benignulu patronatu (banc'a natiunala) i-dá unu anumitu censu anualu. Se poté acumu socotí zelulu, abnegarea de sine, iubirea si alipire

cătra s. unire si devotamentulu religiosu a cestui preotu bravu, carele, cá fiu din Budintiu ingrigitu de prosperarea poporeniloru si consateniloru sei, candu — dupa dearderea capelei si casei sale — desí i-au incursu si ajutórie gratiósé de la locuri mai inalte, si instruirea cu utensilie si ornamentu sacru se fece din partea grat. patronatu, totusi in locu de o capela simpla redicá o beserica frumósa, fora pretinsiunea unui censu mai mare. Se póte deci mangaiá cu cuventele santului Augustinu, carele díce: „Cá Domnedieu in conspectulu seu nicicandu lasa desierte opurile bune, fora lucratoriloru celoru credintiosi le dá favórea virtutii sale, si resplata congruenta pentru asia fapte mari“. — Si-sidí si casa propria nóua, in carea mai antáiu in diu'a ss. archangeli a intratu, candu i-o si binecuventá rev. domnu can. Nagy, taiandu si colaculu intru onórea ss. archangeli cá a patroniloru casei adusu decătra fratele domnului parocu, domnulu jude prim., cá o dulce suvenire religiósá de casa si datinile parintiloru.

Cordial'a petrecore tienú pana tardíu sér'a, indepartandu-ne apoi fiacare la ale sale cu cea mai dulce mangaiare, dícundu intru noi: „Asia se traésca sant'a unire!“

Georgiu Traila, preotu gr. cat.

Desiu, in diu'a s. Nicolau 1865.

Clarissime Domnule! In numerulu din urma (11.) alu „Sionului“ ne-ati provocatu atentiunea la finirea semestrului curinte si prin urmare la innoirea prenumeratiunei pe semestrulu viitoriu pentru „Sionulu r.“; acést'a impregiurare me silesece a aruncá o reprivire la tempulu trecutulu si a luá in consideratiune, óre confaptuit'amu fiacare amesuratu chiamarei nóstre in sfer'a croita si in campulu detiermuru prin program'a „Sionului“ la edificiuulu acelu maretiu, care vi-l'ati planisatu? seau ne-vomu escusá fiacare cu ceea ce ne-a impededatu intr' adeveru seau si numai simulatu, cá asia totusi se nu trecemu in lume si inaintea publicitatii de indiferenti? — Io insu-mi v'am remasu inco detoriu cu istori'a cutarei scoli principale, desí am acum'a materialulu doritu la mana; si déca voiti a scí caus'a, de ce nu am scrisu despre obieptulu acést'a? e adevératu, cá morbositatea inea m'a impededatu multu, dara si alte cause, cari resumandu-le se reducu la: asceptarea dupa impregiurari mai favoritórie si mai corespundiatórie. Asiadara cu lucrulu amintitu me insémana, Domnulu meu, si pe semestrulu viitoriu intre debitorii domniei tale. (Preabucurosi! Red.)

Cu acésta ocaziune inse se-mi fia iertatu totdeodata a face si óresicare-va insemnari fugitive si superficiale despre viéti'a „Sionului“ din semestrulu acést'a, si cu privire la viitoriuulu lui pe semestrulu ce ascépta intrarea pe usia.

Cátu e de mare numerulu prenumerantiloru la acést'a fóia? nu sciu; din conspectulu anualu alu soçietatii bes.-lit. a teolog. r. din Vien'a publicatu in nru. 10 inse concheiu, cá déca sortea „Fabioli“ intru atát'a a fostu de amara, incátu 200 de esemplarie dintre cele 600 tiparite mai jactu nevendute si necetite, eara din catechismulu lui Deharbe in archidieceasa se trecura numai dóue esemplarie, desí in tractulu Retégului cu vreo 7000 de suflete inca au prenumeratu pe 10: atunci „Sionulu“ inca nu in multe parti ale archidiecesei si-va fi castigatu intrare, prin urmare e si greu a conchide si a judecá, óre si in cátu a potutu elu corespunde necesitatii si asceptarei publicului, pentru care a fostu nascutu? — Io din parte-mi asia credu, ca nu póte fi o casa crestina romana, in care se lipsésca „Fabiola“ cu descrierea cea atragatória a sortiei, patimiloru si vietiei crestiniloru celoru din seclii d'antái; acést'a carte e unica in feliulu seu pentru de a poté sierbí de o distractiune placuta si de a resuscitá sentiulu celu moralu in orice peptu crestinescu! — Asemenea nu póte se lipsésca depre mész'a oricarui preotu romanu „Esplicarea catechismului de Deharbe“, a carui nume pana acum'a nóue necunoscutu firesce n'are aceea auctoritate, cá unui preoti dóra mai bine se abdica uneori pe unu

tempu scurtu de cutare placere, numai cá se póta sacrificá 2 fl. pentru acele cărți atátu de pretiose; ci mai antáiu trebuie cá acelu catechismu se-lu deschida si se frundiársca printr'insulu, si atunci'a credu cá toti acei'a, cari voru fi cetitu cu atentiune si numai introducerea „despre tient'a si capetulu omului“ de la pag. 1—27, mi-voru dá totu dreptulu, cá fora mare dauna spirituala nu le-e cu potintia preotiloru romani a se lipsí de acést'a carte. Eará partea materiala a „catechismului“, lucrata intr'o forma multu practica si ilustrata cu esemple, e unu tesauru nepretiuiveru, si póte sierbí de atare nu numai preotiloru si docintiloru lipsiti de alte carti si opuri mai insemnate, ci chiaru si teologiloru; ba in-si-si mirenii, in midiloculu luptelor celoru politice si altoru afaceri de soiulu acést'a, si-potu aflá o recreare si distractiune de mare pretiu in cetirea acéstui catechismu, in care sunt depuse si cuprinse cele mai inalte idei si adevéruri!

Nu me semtíescu inse chiamatu de a me amestecá in recomandarea seau criticarea aceloru opuri insemnate, lasandu acést'a concernintiloru preoti si parinti conducatori ai clerului; eu numai asi dorí si dorescu, cá, pelanga latírea aceloru opuri insemnate, si „Sionulu“ de la 1. Ianuaru a. v. inca se nu lipsésca nici intr'o comuna. Si acést'a s'ar poté dupa a mea parere individuala medilocí, déca in partile Transilvaniei de la toti preotii, cari se voru impartesí si pe a. v. din subsidíulu modestu de 50—70 fl., s'ar subtrage pentru solvirea loru la ordinariatu pretiuulu anualu de 4 fl. In casulu acést'a inse apoi asi dorí, cá „Sionulu“ in partea lui materiala si formalá se inbrace unu costumulu mai popularu, practiculu-tieranescu; se aduca sciri diverse din tóte partile díceceloru; fiacare protopopu si preotu se-si iee osténela a descrie cu deamenuntulu starea besericiloru si a scóleloru, a preotiloru si a docintiloru din tractulu respectivu; se descria inbunatatírile si ofertele facute in folosulu acelor'a, precumu si abuserile ce aru vení din orísicare parte inainte, cá pre acést'a cale se se interesedie publiculu mai deaprópe de a scí, cá ce se serie despre cele ce-lu atingu midilocitu seau nemidilocitu. Pe acést'a cale aru poté apoi devení si ordinariatele la cunoscenti'a multoru fapte si intemplari, si aru poté ajutá, eara preotii inca aru face mai multe si s'aru ferí de multe, cari pe cale oficiósá nu se potu face cunoscuté, spre a nu se priví de denuntiare. — Asia d. e. in $24/12$ Septbr. a. c. intrandu io in beseric'a din susu in B., aceea o aflá nematurata, necurata, eara altariulu plinu de prune depuse acolo, incátu preotulu A. B. de abia avea locu dinaintea santei mese. Acést'a impregiurare firesce cá m'a indignatu, aducundu-mi aminte cumu iubiá taica-mieu cá preotu antecesoriu curatien'i'a in beserica, eara preotulu de acum'a avendu scire, cá io-su in comuna, si putendu-si aduce aminte, cá voiu se cercu beseric'a, nu avú mai multa consideratiune! Acestu casu nu l'am facutu cunoscutu veneratulu ordinariatu; pre acést'a cale inse dandu-lu publicitatii, credu cá pe viitoriu numitulu preotu inca nu va mai asiediá prunele din cemeteriu chiaru in altariu, ci le vá depune numai in tind'a beserice! — In comun'a Mogógi'a nefiendu casa de scóla, dupacumu am amintitu si in n^{ru.} 5. alu „Sionului“, chiamai in lun'a lui Octobre pe toti trei veneratii preoti ai aceiasi comune inaintea mea la cas'a judelui procesualu I. Buzur'a, fiulu unui'a dintre preoti, intr'o óra fericita mi-succese, cá din liberalitatea numitiloru preoti dupa o provocare precisa din parte-mi se capete comun'a besericésca o gradina acomodata pentru casa de scóla, despre ce si compusei literale donatiunale, dara acelea inca nu le-am impartasitu ven. ordinariat metrop. din Sabiiu pentru de a luá cunoscentia despre acestu actu si a dispune respectiviloru, cá comun'a se-si edifice cas'a de scola; pe acést'a cale inse s'ar poté supliní si acést'a incunoscentiare.

Daunele si necasurile ce provinu din defectele contractelor incheiate cu intrepindiatori de edificarea besericiloru manipulara defectuósá a averiloru besericesci si slolastice, indiferentismulu unoru preoti si a poporului in unele comune façia cu

zelulu altor'a din alte comune intru castigarea vesmintelor si ornametelor besericesci scl. scl. aru produce unu materialu binevenitu pentru scopulu celu santu, dupa care alérga „Sionulu“! Luandu totdeodata in combinatiune si aceea, cá in partile Transilvaniei inca numai a patr'a seau si mai puçina, eara in comitatulu acest'a numai a diecea parte dintre preoti sunt teologi absoluti, eara din ceialalti nu puçini abia au absolvatu clasele normale, ar fi de doritu cá „Sionulu“ in o parte a lui se fia aplicatu precátu numai s'ar poté cu privire si la starea intelectuala a preotiloru de categori'a numita, si articuli se fia precátu se póte mai scurti si mai puçinu teoretici.

Voindu a fi dara si eu scurtu, prelanga cugetulu de a-mi incheia scrisórea nu potu a retacé dorerea animei si alu pieptului meu, cá acestu anu inca ne lasa fora mangaiare, neavendu ocaziune de a poté vedé starea clerului si a scoliloru regulate intr'unu *sinodu*, dupa care oftedia toti acei'a, cari intru adeveru dorescu si voescu a deschide calea spre pregatirea si punerea unui temeiu siguru in viitoriu pentru fericirea clerului si a natiunei; dorescu, cu mine dinpreuna si altii, cá numerulu celu d'antáiu alu „Sionului“ din semestrulu viitoriu se ne-adauca anuntierea positiva a conchiamarei de sinode, deórace cauzele politice si strarea loru de façia nu potu sierbí de unu pretecestu justificatoriu pentru absolut'a amanare a regularei referintieloru si causeru besericesci, ale clerului si ale scóleloru!

In urma ve-rogu a-mi tramite 10 esemplarie din „Fabiol'a“ si 5 esemplarie din „Catechismu“, in sperantia, cá acele se voru impartí cátu mai curundu intre acei preoti, docinti si mireni, cari dorescu a-si procurá unu amicu fidelu de conversatiune in casele loru pe tempulu cestu lungu de iérna! — Altcumu scl.

Gavrila Manu,

jude prim., curatoru beser. gr. c. supr. in comitu. Soln. d. I.

Amvonulu.

Iubirea lui Domnedieu cátra ómeni aretata in intrupare.

(predica poporala pre serbatórea nascerei Domnului.)

„Si va vedé totu trupulu mantuirea lui Domnedieu“. Luc'a 3, 6.

Asta-di, iubiti crestini, mantuirea a tóta lumea s'a facutu si iubirea lui Domnedieu, unulu nascutu Fiiulu lui Domnedieu, ni-se aréta colo in ieslea Vifleimului cá unu pruncu debilu si lipsitu; Domnedieu s'a facutu omu. Pentru-ce? „Pentru-cá totu trupulu se véda mantuirea lui Domnedieu“, seau dupacumu díce s. Ioanu evang. 3, 16. „pentru-cá totu celu ce crede intr'insulu se nu piéra, ci se aiba viétia de veci“. Est'a e scopulu, ast'a tient'a, acest'a fruptulu intruparei Fiiului lui Domnedieu; acest'a e iubirea, nemarginit'a iubire alui Isusu cátra noi ómenii, carele de bunavoia imbracandu-se in trupu moritoriu impliní voi'a Tata-lui „celui ce nu a partinitu nici Fiiului seu, ci pentru noi toti l'a datu pre dinsulu“, precumu scrie s. Paulu cátra Rom. 8, 32. Si óre nu ne-a datu Parintele cerescu cu dinsulu si prin dinsulu tóte? Au nu se fece elu pentru noi blastemu, cá noi se avemu viétia, si au nu printr'insulu ne inavutíramu de tóte charurile? O crestiniloru! cine va fi in stare se cuprindia si se rostésca ast'a iubire nemesurata a Fiiului lui Domnedieu? Animele nóstre, demulteori atátu de inghiaçiate si atátu de alipite de bunatatile si placerile cele trecatórie ale lumii acesteia, s'aru inflacará spre iubire impromutata cátra bunulu Mantuitoriu, déca amu precepe si recunósce cátu-si de puçinu iubirea lui; eara peccatulu, estu unicu reu adeveratu, ce ne-apésa, l'amu urí si amu fugí de dinsulu, si astfelu amu

serbá intr'adeveru si cu bucuria santa cratiunulu, astfelu amu devení inca depre acumu fii iubiti ai celui mai iubitoriu Parinte din ceriuri. Deé Domnulu, cá acest'a se fia! si va si fi, déca veti precugetá cudeadinsulu iubirea lui I. Chr., carele prin venirea sa

1) ne-a mantuitu de patimi nespuse, si

2) ne-a inavutítu de bunetati nespuse.

I. Strapuneti-ve, i. cr., pre o clipita cu cugetulu in starea unui omu morbosu fórte, carele spre tameduirea sa a intrebuintiatu tóte midilócele, inse tóte fora folosu, carele prin urmare nemaiavendu nici o sperare de viétia si-ascépta cu angustietate descompunerea sa. Intipuiti-ve acumu, cá unu amicu alu lui vine la dinsulu dícundu-i: Amice, io potu se te vindecu pre tine; insanetosierea ta ce-e-dreptu me va costá multe patimi si suferintie, dar fiendca io te iubescu, nu bagu in séma suferintiele. Ce socotiti, au nu va iubí acelu morbosu pre amiculu seu, carele cu atát'a abnegare de sine i-darui eara viétia si sanetatea? — Ah! noi toti amu fostu morbosu, si morbulu nostru a fostu atátu de greu atátu de desperatu, si nici unu amicu din lumea acest'a nu ne-a potutu ajutá! Unu peccatu greu cu tote urmările lui cele triste jacea pre umerii nostri: morbósa erá mintea, morbósa voi'a nóstra, morbóse misicarile si poftele nóstre, morbosu trupulu nostru cu tóte medularile lui, incátu predreptu poteamu strigá cu psalmistulu: Nu e nemicu sanetosu in noi. Si eata insu-si Fiiulu lui Domnedieu vre se se face omu, pentru-cá se ne liberedie de acestu morbu de mórte si se ne-deschida o viétia nóua, eterna, fericita. Crestiniloru! au nu vomu trebui se iubimu si noi pre acestu medicu cerescu? Dara intrebarea acest'a e indarnu; pentru-cá „cine nu iubescce pre D. n. I. Chr., se fia anatema“, striga s. Paulu, cáci unulu cá acel'a nu cunósce iubirea eterna.

Intipuiti-ve eara-si, i. cr., cumca v'ar-apesá o detoria mare, si voi nu gasiti nici o cale si nici unu modru spre a poté scapá de ea; dara creditorulu e aspru si neesorabilu: elu poftesce platire deplina. Intr'o atare pusetiune critica aflandu-ve, ce usiorare n'ar mai semtí anim'a vóstra, candu vreunu amicu alu vostru aretandu-se s'ar ambiá debunavoia a face destulu pentru voi acelu domnu rigorosu, in a carui putere sunteti acumu in urm'a detoriei cu casa si cu mésa cu totu? Au nu i-ati multiamí fierbinte acestui amicu fora parechia, nu l'ati iubí cu sinceritate? — Ci o detoria cu multu mai apesatória jacea pre sufletulu nostru; prin peccatu amu fostu cadiutu in man'a dreptatiei domnedicesci. Si eata Fiiulu celu vecinicu vine si se dá pre sine cá pretiu de rescumparare pentru noi si pentru peccatele nóstre; noi suntemu mantuiti si deveniti denou „fii ai lui Domnedieu, in a caroru anima Domnedieu a tramisu spiritulu Fiiului seu“. Cu adeveratu „dupa inaltímea ceriului de la pamentu a intaritu Domnulu indurarea sa spre noi“ (ps. 102, 11.)

Mai intipuiti-ve, i. cr., cumca noi amu fi cadiutu in prinsóre, cumca suntemu acumu judecati la mórte, si cá nu ne-stralucesce nici din o parte macaru vreo debila radia de sperantia de a poté mai multu gustá dulcea libertate si inca si mai dulcea viétia. Sentinti'a e acumu rostita, acumu se facu pregatirile spre a ne-duce la locul de pierdiare: atunci eata cá se apropia dintr'odata fiulu imperatului; elu se aruncá la petiórele tatane-seu, dorindu se ne-rescumpare cu insasi viétia sa, si parintele seu primí acestu schimbu. Cumu nu i-amu rostí recunoscintia cu façia muiata in lacrimi, cumu nu i-amu promite multiamita, iubire si sierbire eterna acestui fiu impera-

tescu? — Vedeti inse, i. cr., si cugetati insi-ve: noi cu totu genulu nostru amu fostu dati prin pecatu in osend'a mortiei nu numai tempurale ci si a celei eterne. Dar eaca iubirea cea eterna, Fiiulu Parintelui, se oferesce de jerfa pentru noi cà noi se avemu viétia, si Parintele primesce jerf'a, Domnedieu se face pentru noi omu. Cine e in stare, crestiniloru, se cuprinda o astfeliu de iubire fora asemenare? „Càci candu a sositu plinirea temporiloru, a tramisu Domnedieu pre Fiiulu seu, facutu din muiere, supusu legeri, cá pre cei prinsu sub lege se-i rescumpare“.—

Dara déca iubirea Fiiului lui Domnedieu càtra noi e asia de nemesurata, déca elu ne-a liberatu de asia de grele si strivitorie suferintie: crestiniloru, au nu e atunci lucru cuvientiosu cá noi inca se-lu iubimu? Inse apoi cugetati dóra cà-lu iubiti si-i sierbiti destulu, déca veniti odata pre anu la s. beserica, seau déca ascultati numai s. liturgia, seau dîceti cutari rogatiuni cu gur'a ear cu mintea prebegindu si atunci dupa grigele lumesci; ci dealtmintrea remaneti totu cei vechi, fierbendu de mania incontr'a deaprópelui, nutrindu ura si imparechiaru intre frati, pismuindu sórtea mai binecuventata a vecinului, tavalindu-ve in noroiulu desfreneloru si alu foradelegiloru, ducundu cu unu cuventu o viétia necrestinésca? Nu, i. cr., ast'a nu e iubire pentru o iubire atátu de nespusa cá ceea a lui I. Chr. Iubirea poftesce iubire impromutata curata. Càtu de greu trebue se-i cadia animei lui iubitorie, vediendu, cà noi insi-ne cu voi'a i-casiunàmu nóue doreri si suferintie incarcandu-ne pre fiacare dí totu cu mai multe si mai grele pecate! De aceea se ne propunemu adi tare, a nu mai comite nici unu pecatu greu. Ast'a va fí apoi din partea nóstra o iubire adeverata si via, carea totodata ne va face partasi nespuseloru bunetati, cari ni-le a castigatu Fiiulu lui Domnedieu prin intruparea sa.

II. Cari sunt bunetatile acele? De le vomu cumpení noi acelea dupa intrég'a loru marime, atunci vomu cautá se strigamu cu palmistulu: „Ce e omulu, de-ti aduci aminte de elu, seau fiulu omului, de-lu cercetedí pre elu? Pusu-l'ai pre elu cu puçinu mai prediosu decâtu angerii, cu marire si onóre l'ai incununatu pre elu, si l'ai pusu preste tóte lucrurile tale!“ É, i. cr.! Domnedieu ne-a cercetatu pre noi in intrupare, si nascundu-se cá unu copilu méseru si lipsitu, prin esemplulu seu a santítu tóte suferintiele nóstre. Cu puçinu ne-a pusu mai prediosu decâtu angerii, càci deaici inainte suntemu chiamati spre onórea si marirea cerésca, eterna. Cine se póta dreptu-aceea deajunsu pretiuí aste bunetati nefinite?

Inainte de intruparea lui I. Chr. nu dîcu cà n'au potutu dóra multi se se planga de seracía, lipsa, amaru si necasu, si de câte tóte suferintie, ce ne-insoçescu aici pre pamentu. Inse acumu are se amuliésca oríce tanguire de acestu soi; deórace prin Isusu ni-s'a daruitu pentru viéti'a acést'a indestulirea si sperarea fericitoria, eaca pentru cea viitoria marirea; apoi aceste bunetati sunt cele mai mari, ce s'au potutu cand'va se ni-se dee.

Pentru aceea de veti vreodata, i. cr., se vetanguiti, ve-rogu uitati-ve, óre aveti causa drépta spre aceea? Ah, càce noi de atâte ori suntemu asia de orbi si nebuni, de ne-torturàmu cu mii si mú de dorintie, asemenandu-ne prunciloru! Tu d. e. nemicu nu doresci mai cu sete, decâtu se scapi de dorerile si de morbulu teu, si pentru aceea adese erumpe din tine nepacientia. Dara ce vei dîce, i. crestine, déca tie-ti e ronduitu a caletorí in ceriu togm'a pre acést'a cale a doreriloru? — Demulteori te plangi de seracía si lipsa,

si nu afi liniscire. Privesce inse la iesle! vedi, acolo nise nasce unu pruncu, pre ai carui umeri jace domnia, si elu totusi e invelitu in seracia si lipsa; invétia de la acestu pruncu ddieescu indestulire, càci pre acést'a cale ti-e data a mierge in ceriu. — Eara-si te-tanguesci deptu barbatu seau femeia, deptu baiati seau casnici: „Of! baremu de m'asi mantuí odata, baremu de ar pune mórtea odata capetu vietiei mele cei ticalóse!“ e suspinulu teu amaru. Crestinulu mieu! tu esti nepaciuitu si nemultiamitu, precandu totusi numai pre acést'a cale vei se ajungi la glori'a cerésca. Deci nu te-plange indesiertu, ci cu rabdare iea-ti crucea pre umeri, aceea e fabricata odata pentru tine si nu se póte stramutá; cu aceea ai se intri in ceriu, carele ni-l'a deschisu Isusu prin intruparea si patim'a sa.

Si cumu se nu si suferimu bucurosi tóte pentru aceea fericire! Viéti'a acést'a e atátu de scurta, suferintiele ei asia de iute se finescu: fericirea cerésca e fora fine. Aici gustàmu puçinelu bine: acolo vomu gustá pre insu-si Domnedieu, bunetatea eterna. Aici domnesce atát'a pisma chiaru si intre cunoscuti si amici, atát'a faciaria si insielatiune, càtu dorere! in dílele nóstre s'a facutu proverbu dí's'a, cà se nu credi nici gulerului comesiei: colo in patri'a cea santa a egalitatiei perfecte, unde precumu canta poetulu „nu cumperi cu viéti'a pamentulu de trei coti,“ acolo incéta tóta prefacatoria, tóta ur'a si invidia, si unulu se bucura numai de fericitatea celuialaltu cá de a sa propria. Aici nu arareori suntemu nevoiti a traí cu de acei omeni, caroru nemicu nu le-potemu face pre voia, si cari pare cá diu'a noptea nu cugeta la alta- ceea, decâtu cumu se ne-póta face viéti'a càtu mai nesuferita si mai amara: ear in ceriu domnescu angerii si santii lui Domnedieu, bucuria si fericirea caror'a inca mai maresce bucuria si fericirea nóstra. Cu dreptu a strigatu dara profetulu Davidu considerandu aceste bunetati eterne: „Candu voiu vení si me voiu aretá inaintea façiei tale? Ah! càci caletori'a mea atátu de tare se prelungesce!“ Eara s. Ignatiu repetiá adese cuventele: „Càtu de tare mi-se uresce de pamentulu acést'a, candu privescu susu la ceriu!“ —

Aste bunetati ni-le a castigatu nóue, i. cr., Mantuitoriulu n. I. Chr. Ele sunt ale nóstre, numai de le-voimu. Lumea acést'a tóte póte se vi-le iee, bani si averi, casa si mésa, onóre si numele celu bunu: fericirea vóstra, ceriulu vostru nu vi-lu póte luá. Si óre ce poftesce pentru acelea Isusu de la noi? O crestiniloru! nemicu decâtu anim'a nóstra, decâtu iubire impromutata pentru nemesurat'a lui iubire. Fetu-mieu, fic'a mea, daruesce-mi mie anim'a ta! ast'a e rogarea lui plina de iubire. Au intardiá-vomu a i-o dá?! Cu ce ti-a resplatitu lumea, rogu-te, candu ti-daruisi ei anim'a? Nu-i asia, cà ea numai ti-o sfasiá si petá si ti-o redede plina de dorere si intristare. Deci se fimu acumu intielepti; se o donàmu dulcelui Isusu: elu de e ranita o va vindecá, de e petata o va curatí, de e rece o va incaldí cu charulu seu; si credeti, cà in acestu chipu veti resplatí cumu se cade iubirea cea nemarginita a Mantuitoriului, prin carea ne-a scapatu de suferintie nespuse si ne-a gramaditu cu bunetati nespuse. Se nu ne-infaçisiàmu in sant'a dí de adi la iesle inaintea lui cu man'a góla, ci se-i jerfimu si daruimu cu totii câte ce-va: tu i-jerfesce mani'a ta, tu nerabdarea ta, tu necumpetulu teu, tu neascultarea ta, tu desfrenulu teu, parasindu pecatulu aplecarei tale pentru totdeun'a; — atunci vei dovedí, crestine, cà-lu iubesci. Aminu.

Ochire prin lumea politica

(din 16—31 Decembre.)

Cronica interna. Ne-aflăm în timpul serbătorii născerei Domnului și deputații diverselor diete încă capetara ferie până după serbatori. De aceea și dieta Ungariei, pre carea atât în leintru cât și în strainatate cu toții o privescu de unu evenimentu de însemnatate europeană ear nu numai specialu austriaca, abia avu tempu de a-se constutu, mai vertosu că o suma mare de deputați deptu protestele urmate după scandalósele intemplari de la algeri nu s'au potutu decătra dieta verificá; ba în câteva locuri alegerile totu din asemeni cauze de tanguitu sistate încă nici nu s'au facutu. Intr'aceea, panacandu reprezentanții țierei însărcinați cu deslegarea nodului gordianu alu impaciurei pausédia, diein'a Faim'a nu dorme, ci tramite pre fiacare di în lumea curiósa câte o combinațiune cá o noutate picanta. Asia d. e. în dîlele acestea se vorbiá, cumca Maiestatea sa imperatulu, cu ocasiunea preagratiósei sale convorbiri avute cu Franciscu Deák în Pest'a, se-i fia promisú acestui'a aplacedarea și formarea unui cabinetu separatu statatoriu din patru ministri unguresci. Vine numai întrebarea, cumca óre Magiarii fívoru ei multiamiti cu unu atare semi-ministeriu? — Deputații romani de la dieta Ardélului, după-ce si-dedera în form'a unui votu separatu dechiaratiunea sa în obieptulu acelei legislative, se departara cu toții la ale sale. Ei si-au facutu în santieni'a cugetului detorinti'a față cu patri'a și natiunea; ear venitoriulu e în manile Provedintiei domnediesci. — Celealalte diete se ocupa cu cauze mai multu locali, între dinsele anumitu dieta Austriei de diosu cu gimnasiile preotiesci, postindu cá preotii aplicati la acele institute de invetiamentu încă se fia obligati a se supune censurei de profesura; ear în dieta din Prag'a patru matadori ai aristocrației germano-boeme dinpreuna cu fostulu ministru de statu Schmerlingsi-depusera mandatulu, fiendca cá fosti membrii ai senatului imperialu se semtira atinsi și vatemati prin o cuventare a contelui Lazansky, reprezentante alu regimului actualu. Tempora mutantur! Mai anu parasiseră deputații boemi natiunali din astfelu de cauze senatulu imperialu; acumu asia se vede cá róta s'a întorsu.

Cronica esterna. Americ'a de medianópte, Belgi'a, Franci'a, Romani'a: astea sunt țierele dinafara de monarchia, în cari dămú în septemanele aceste de nescari evenimente cevasi mai momentóse.

Mesagiulu seau cuventulu de deschidere a parlamentului republicei nordu-americe, ținutu de presedintele Johnson, dintru începutu se parú multor'a fórte resbelicu; mai tardiu multi lu-aflara togm'a dincontra cumca preste lumea inundata în dieceniele decurendu trecute de atâte batalie, revoluțiuni și nelinisciri, ar fi sborandu cá porumbulu lui Noe cu oliv'a pazei. Adeverulu e: cá presedintele Johnson o spune órdínu, precumca pacea lumei usioru s'ar poté turburá, déca cum'va Uniunea nordu-americeana ar deveni silita se apere republicanismulu din Americ'a încontr'a amestecului europeanu. Intielegeti Francia și Mecsicu!

Schimbarea tronului în Belgiu a decursu în deplina linisce. Regele Leopold II., fiulu repausatului monarchu, repeti în față țierei la suirea sa pre tronul memorabil'a sentintia a tatane-seu: „In anim'a mea nu am alta ambi-

tinne, decâtu a vedé pre supusii miei fericiți! Deací lesne se precepe bucuri'a cea entusiastica a poporului belgicu, cu carea a serbatu inaugurarea noului seu rege.

În Parisu a provocatu nelinisciri între studintii osendirea a loru siepte studintii de la universitatea Sorbona, pentru-că acesti'a în congresulu de studintii ținutu estu anu în Leodiú (Lüttich) cuventasera în spiritulu revoluțiunariu, antireligiosu și socialisticu. Nucumv'a aceste nelinisciri sunt simptomele unei fierberii mai generali și mai periculóse în Franci'a? —

În 17. Decembre mari'a sa domnitoriulu Romaniei deschise camer'a prin o cuventare marétia, carea vedesce o cunoșcintia profunda și agerime cu respectu la sarcin'a gubernareii. Cu desclinire însemnata este finea acelei, unde principele dechiară, precumca elu corón'a țierei o privesce de unu depositu incredintiatiu mariei sale. „Acestu discursu e un'a din memorabilele patru piese date istoriei decătra Alesandru Ioanu I.“ dice „Trompet'a Carpatiloru.“

Varietati.

Ilustritatea sa parintele episcopu dr. Alesandru Dobr'a în 26 Decembre sosi în pace și sanctosu în Vien'a, spre a înteti și urgita pre la înaltele dicasterie de aici deciderea mai multorú trebi besericesci.

De inspectoru scolasticu supremu pentru dieces'a Oradei-mari, în locului fostului inspectoru scol. supr. acumu episcopu dr. I. Vanci'a, se denumi barbartulu încarcatu de merite secerate depre campulu educatiuneii tenerimeii nóstre din partile Ungariei, p. o. d. Ioanu Popu, canonicu și rectoru la seminariulu domesticu oradanu și cavaleru alu ord. Franc. Ios. I. de cl. III. Întru multi ani!

Primirea, ce i-s'a facutu escelintiei sale parintelui metropolitu Al. Sterc'a Siulutiu la întorcerea sa din Clusiu cătra casa, după „Gaz. Transilv.“ a fostu straordinaria. Romanii pretotindenea și de pretotindenea acursera cu miiele în cale, spre a-si vede și salutá pre barbatulu devotatu cu anima cu sufletu intereselor natiuneii; în Aiudu l'a intempinatu unu banderiu de 100 de calareti petrecundu-lu până la locului resiedintiei, unde între altele i-se fece în onóre-i o serenada împreunata cu unu conductu imposable de facie.

După „Universal News“ în Angli'a se întórsera în cele dóue diecenie din urma 897 de insi în sinulu besericeii catolice. Între acesti neofiti sunt 213 preoti protestantici, ministru primariu Nab din Canad'a, fetele episcopului anglicanu din Norwich și ale celui din Rochester; apoi renumiti dr. Manning (asta-di archiepiscopu de Westminster), dr. I. H. Newman (adi superiorulu oratorianiloru în Birmingham), Wilberforce, și însasi mam'a reginei Victori'a duces'a de Kent.

Pentru seversirea edificareii nu demultu santiteii beserice gr. c. din Siarosiu, scaunulu Mediásiului, începute prin impulsulu și staruinti'a preotului localu Teodoru Valerianu Burz'a, la midilocirea domnului A. Papiu Ilarianu principele Romaniei Alesandru Ioanu I. binevoii a aplacedá 1000 de lei din visteri'a statului.

Post'a redactiunei. P. t. domnilorú: A. S. în Bistriția. Amu primitu cu multiamita. — M. P. în Naseudu. Le-vomu folosi. — B. C. în Blasiu. Dar ce mai face frumos'a specialitate, ce ti-ai fostu ales'o și cu carea te-cuprindeai mai anu cu atât'a predilectiune și neobosintia?